

Filistin Sineması Üzerine Yapılmış Akademik Çalışmalar: Sistemik Bir Literatür Taraması

A Systematic Literature Review of Academic Studies on Palestinian Cinema

Murat ŞAHİN¹

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, Samsun,
Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada, Filistin sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların, temaları ve yaklaşımları açısından sistemik bir şekilde incelenmesi amaçlanmaktadır. Nicel araştırma yaklaşımıyla tasarlanan çalışmada, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Web of Science veri tabanında "Palestinian Cinema" anahtar kelimesiyle yapılan tarama sonucunda ulaşılan 130 makale oluşturmaktadır. Dışlama kriterleri uygulanarak örneklem, 35 hakemli dergi makalesiyle sınırlandırılmıştır. Analiz sürecinde MAXQDA yazılımı kullanılmıştır. Öncelikle makaleler Türkçeye çevrilmiş, kod cetveli ile birlikte programa yüklenmiştir. Kodlama süreciyle ulusal kimlik, direniş, bellek ve diaspora gibi temaların yanı sıra öykülerin geçtiği mekânlar ve dönemler belirlenmiştir. Çalışmaların çoğunun kültürel bellek ve postkolonyal teori çerçevesinde şekillendiği gözlemlenmiştir. En sık kodlanan yönetmenlerin Elia Suleiman ve Hany Abu-Assad; filmlerin ise *Paradise Now* ve *Divine Intervention* olduğu görülmüştür. Bulgular, Filistin sinemasının sanatsal ve politik bir araç olarak ulusal kimlik, toplumsal hafıza ve direnişi işlediğini ortaya koymaktadır. Çalışma, Filistin sineması üzerine akademik ilginin yıllar içinde evrildiğini ve gelecekteki araştırmalar için çeşitlenme potansiyeli taşıdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Filistin Sineması, Sinema Tarihi, Sistemik Literatür Taraması

ABSTRACT

This study aims to systematically analyze academic studies on Palestinian cinema regarding their themes and approaches. The study was designed with a quantitative research approach, using the content analysis technique. The study population comprises 130 articles that were searched with the keyword "Palestinian Cinema" in the Web of Science database. The sample was limited to 35 refereed journal articles by applying exclusion criteria. MAXQDA software was used in the analysis process. First, the articles were translated into Turkish and uploaded to the program with a code chart. The coding process identified themes such as national identity, resistance, memory, diaspora, and the places and periods in which the stories occur. It was observed that most of the studies were shaped within the framework of cultural memory and postcolonial theory. Elia Suleiman and Hany Abu-Assad were the most frequently cited directors, while *Paradise Now* and *Divine Intervention* stood out among the films. The findings reveal that Palestinian cinema has been used as an artistic and political tool to address national identity, collective memory, and resistance. The study shows that academic interest in Palestinian cinema has evolved over the years and has the potential to diversify for future research.

Keywords: Palestin Cinema, Cinema History, Systematic Review

Geliş Tarihi/Received 24.12.2024
İlk Revizyon/First Revision 10.01.2025
Son Revizyon/Last Revision 08.02.2025
Kabul Tarihi/Accepted 07.03.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 15.03.2025

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Murat ŞAHİN

E-mail: murat.sahin2@omu.edu.tr

Cite this article: Şahin, M. (2025). A Systematic Literature Review of Academic Studies on Palestinian Cinema. *Communicata*, 29, 37-47.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Filistin sineması, Filistinliler için sadece sanatsal bir ifade aracı değil, aynı zamanda kimliğin korunduğu ve mücadelenin devam ettirildiği bir alandır. Filistin sineması, bir ulusun direnişini ve kültürünü dünyaya gösteren önemli bir araçtır. Bu filmlerin öyküleri genellikle işgal altındaki Filistin topraklarında, yerlerinden edilmiş insanların yaşadığı mülteci kamplarında ve diasporada geçmektedir. Bu öyküler anlatısında, ulusal kimlik, bellek ve özgürlük temalarıyla sadece Filistin halkına değil evrensel düzeyde tüm insanlara seslenen bir sinema olma özelliği taşımaktadır.

Filistin topraklarında sinema adına ilk çalışmalar Osmanlı Devleti zamanında Lumierre kardeşlerin kameramanları tarafından çekilen belge niteliğindeki filmlerle başlamıştır. Sonraki dönem içerisinde Filistin’de sinema, bölgede yaşanan çatışmalar ve sürgünlerden çok etkilenmiştir. 1930’lu yıllarda ilk filmlerin yapılmaya başlandığı bu topraklarda, ilk filmler daha çok belgesel türünde olup bölge insanının bilincinin artırılması için gerçekleştirilen yapımlardan oluşmaktadır. Filistin’de yaşanan çatışma ortamı filmlerin hem tekniğini hem de içeriğini etkilemiştir. Çatışma ortamının tekniğe olan etkisi, filmlerin daha çok belgesel tarzında yapılması şeklinde kendisini göstermiştir. İçerik üzerinde etkisi ise filmlerde ulusal kimlik, mültecilik ve bellek gibi konuların ağırlıklı olarak işlenmesi şeklinde açığa çıkmıştır. Filistin’de yaşanan önemli kırılma anlarından birisi 1948 yılında İsrail’in kurulması ile olmuştur. Filistinliler’in Nekbe (Büyük Felaket) olayı olarak ifadelendirdiği bu olayla birlikte sinema da yeni bir sürece girmiştir. Nekbe sonrasında Filistinli yönetmenler sinemayı, ulusal kimliği korumak ve yaşanan baskıyı dünyaya anlatmak için bir araç olarak görmüşlerdir.

Sonraki yıllarda da bölgede yaşanan olaylar Filistin sinemasının yönünü tayin etmiştir. 1960’lı yıllarda özellikle Güney Amerika’da ortaya çıkan “Üçüncü Sinema” anlayışına paralel olarak Filistin sineması da daha politik bir şekle bürünmüştür. Bu yıllarda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) gibi siyasi yapılar, sinemayı ulusal mücadelede etkin bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Sonraki yıllarda sırasıyla yaşanan Birinci İntifada, Oslo Anlaşması süreci ve İkinci İntifada gibi olaylar da yine Filistin sinemasının içeriğini belirleyen önemli olaylar arasındadır. Yakın dönemde ise Filistin sineması, festivallerde kendine yer bulan bağımsız bir ifade biçimi haline gelmiştir.

Bu çalışmada, Filistin sineması üzerine yapılmış olan akademik çalışmaların, sistematik bir literatür taraması ile incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmalar seçilirken Web of

Science (WoS)’daki verilerden yararlanılmış, sistematik literatür taraması yaklaşımına uygun olarak dahil etme ve hariç tutma yaklaşımı uygulanmıştır. WoS’da “Palestine Cinema” anahtar kelimesiyle yapılan arama sonucu 130 akademik çalışmaya ulaşılmış ve belirlenen dışlama kriterleri ile 35 çalışma detaylı analize tabi tutulmuştur. Verilerin analizi için MAXQDA programı kullanılmıştır. Program aracılığıyla çalışmalar kodlanmış ve Filistin sineması üzerine yapılan akademik araştırmaların genel eğilimleri Tablolar aracılığıyla görselleştirilmiştir. Bu süreçte, temalar, çalışmalarda adı geçen yönetmenler ve filmler, kullanılan teorik çerçeveler ve odaklanılan ana temalar gibi çeşitli unsurlar belirlenmiştir. Elde edilen tablolar, Filistin sinemasına yönelik akademik ilginin yıllar içinde nasıl değiştiğini ve bu ilginin hangi temalarda yoğunlaştığını açıkça ortaya koymaktadır.

Filistin Sineması: Gelişimi ve Dönemleri

Filistin sineması, ortaya çıktığı coğrafyanın içinde bulunduğu sosyal ve politik gelişmelerinden etkilenmiş bir sinemadır. Bu sinema aynı zamanda Filistin halkının yaşadığı olayların ve kimlik arayışının yansıması olarak dikkat çekmektedir. Bu sinema, başlangıcından itibaren Filistin halkının tarihini ve başından geçen olayları tüm dünyaya duyuran bir platform halini almıştır. Direniş ve işgal gibi temalar bu sinemanın merkezinde bulunmaktadır. Özellikle Nekbe (Büyük Felaket) ile birlikte farklı bir tarihsel sürece giren bölgedeki ilişkiler, Filistin sinemasının gidişatını belirleyen en önemli olay olmuştur. Bu doğrultuda sinema, sanatsal bir üretimden çok daha fazlasını ifade etmekte; direnişin, kimlik inşasının ve küresel dayanışma çağrılarının bir aracı olarak işlev görmektedir (Shafik, 2004).

Filistin sinema tarihi dört dönem şeklinde ele alınmaktadır. *İlk dönem*, 1935–1948 arası yılları kapsamaktadır. 1948 ve 1967 yılları arası *sürgün ve direniş dönemi* olarak adlandırılmaktadır. Üçüncü dönem *yeniden doğuş yılları* olarak 1967 ile 1982 yılları arasını kapsamaktadır. Son dönem ise 1982’den günümüze kadar olan yılları kapsayan *küreselleşme dönemidir*. Bu dönemleri belirleyen temel unsurlar Filistin’de yaşanan politik ve kültürel olaylardır.

1930’lu yıllarda Arap coğrafyasında ortaya çıkan Arap milliyetçiliği Filistin sinemasının da temellerini oluşturmaktadır. Bu yıllarda Filistin toplumu için sinema, hem bir iletişim aracı hem de halkın modernleşmesi için temel bir aygıt olarak görülmüştür. Bu yıllarda sinema aynı zamanda halkın yaşamını belgeleyen bir kaynak niteliğindedir. Dönemin en önemli filmi, İbrahim Hasan Sirhan tarafından çekilen *Gerçekleşen Rüya* (1935) adlı filmidir. Filistin sinemasının bilinen ilk filmi olan bu kısa

belgesel, Filistin'deki modernleşme çabalarını ve toplumsal dönüşümleri yansıtmaktadır (Gertz & Khleifi, 2008, s. 11). Bu yıllarda Filistin sineması, bir taraftan teknolojik yetersizlikler diğer taraftan İngilizlerin politik baskısı nedeniyle sınırlı bir gelişim sergilemiştir. Bu sınırlı gelişimden dolayı bu yıllardaki filmler genellikle kısa belgeseller ve haber filmleri şeklinde yapılmıştır. Ayrıca bu dönemde yapılan filmler, Filistin toplumunun sosyo-politik açıdan yaşamış olduğu sıkıntıları belgeleyen ve bir bellek işlevi gören bir şekle bürünmüştür. Filistin sinemasının bu ilk dönemdeki çeşitli zorluklardan kaynaklardan sınırlı üretimi 1948'deki Nekbe ile birlikte daha da zor bir döneme girmiştir. Nekbe ile birlikte Filistin'in kültürel altyapısı büyük ölçüde yok edilmiş ve sinema üretimi kesintiye uğramıştır.

Filistin sineması tarihinin ikinci dönemini her yönüyle belirleyen en önemli olay 1948'de İsrail'in kurulmasıdır. Bu olay, Filistin halkının ulusal hikâyesini ve kimlik mücadelesini derinden etkilemiştir. Bu dönemde toprakları işgale uğrayan halk, çoğunlukla mülteci kamplarında ve diasporada kendilerine yaşam alanı bulmuşlardır. Bu yıllarda Filistin sinemasındaki film üretimi de diasporadaki yapımcılar ve yönetmenler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir (Gertz & Khleifi, 2008, ss.11-12). Filistin sineması bu dönemde, bir direniş aracı haline gelmiştir. Filistin halkı, direnişin bir cephesini siyasal alanda açarak 1960'larda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ve benzeri siyasi oluşumları ortaya çıkarmış; direnişin sanatsal boyutunu ise bu örgütlerin sinema birimlerini kurarak oluşturmuştur. Bu yıllarda yapılan en etkili filmlerden birisi Mustafa Ebu Ali'nin yönetmenliğini yaptığı *Onlar Yok (They Do Not Exist)*, 1974) adlı belgeseli olmuştur. Film, Lübnan'daki Tel Zaatar mülteci kampına yapılan saldırıyı belgelemiş ve direnişin görsel bir anlatımını sunmuştur (Labidi, 2020). Bu dönemde üretilen filmler, sadece Filistin kimliğini koruma çabasıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda İsrail işgalinin sert gerçeklerini uluslararası kamuoyuna duyurmayı hedeflemiştir. Filistin sineması, bu dönemde hem bir sanatsal ifade biçimi hem de politik bir araç olarak işlev görmüştür.

Filistin sineması dönemlerini belirleyen bir diğer tarihi olay ise 1967'de Arap İsrail Savaşı ve ardından İsrail'in Batı Şeria, Gazze ve Doğu Kudüs'ü işgal etmesi olmuştur. Bu olaylarla birlikte Filistin sineması yeni bir döneme girmiştir. Bu dönemde Filistin sineması için önemli bir olay; Filistin Film Birimi'nin (FFB), FKÖ bünyesinde kurulması olmuştur. 1960'lı yıllarda özellikle Güney Amerika ülkelerinde filizlenen Üçüncü Sinema veya Devrimci Sinema anlayışının Filistin sinemasındaki karşılığı FFB olmuştur. FFB, devrimci bir sinema anlayışını benimsemiş ve Filistin mücadelesini belgelemeyi ve uluslararası alanda bu mücadelenin görünür kılınmasını kendine amaç edinmiştir. Filistin halkının işgal

altındaki yaşamı ve bu işgale karşı direnişi bu dönemde yapılan filmlerin temel anlatısını oluşturmaktadır (Habashneh, 2023).

FFB'nin özellikle belgesel türündeki yapımları, Filistin sinemasını yerel bir ölçekten çıkarıp tüm dünyada Filistin direnişinin farkedilmesini sağlamıştır. Bu dönemde temel yapım tarzı, belgesel olmuş, kurmaca öyküler ikinci planda ve az sayıda kalmıştır. Bu yıllarda Filistin direnişine ve sinemasına uluslararası çevrelerden ilgi artmış, sinema açısından Avrupalı sol sinemacılar bu ilginin merkezinde olmuşlardır. Fransız yönetmenler Jean-Luc Godard ve Jean-Pierre Gorin, kendi bakış açılarından Filistin mücadelesini ele aldıkları *Here and Elsewhere* (1976) adlı bir belgesel yapmışlardır (Dickinson, 2018). Bu dönemde Üçüncü Sinema ya da Devrimci Sinema anlayışının bir yansıması olarak Filistin sinemacılar tarafından sinema sadece kimliğin korunması için bir araç değil aynı zamanda politik mücadelenin yaşandığı bir cephe olarak görülmüştür.

Filistin sineması için bir diğer dönemin başlangıcı 1982'de İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesi ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Lübnan topraklarından çıkarılması ile olmuştur. 1960'lı yıllarda devrimci ve kolektif bir anlayışla ulusal temalı anlatıların baskın olduğu sinema anlayışı yerine 1980'li yıllarla birlikte daha bağımsız ve bireysel bir yapıda ilerleyen bir sinema yapısı oluşmaya başlamıştır. Bu dönemde filmlerin temasını kişisel hikâyeler oluşturmuştur. 1980'li yıllarda yaşanan ve Filistin sinemasını etkileyen bir başka olay da 1987-1993 yılları arasında meydana gelen Birinci İntifada olmuştur. Birinci İntifada ile birlikte Filistin sinemasında bağımsız sinema anlayışı daha baskın hale gelmiştir. Bu yıllarda ön plana çıkan önemli yönetmenler arasında Elia Suleiman ve Rashid Masharawi bulunmaktadır. Suleiman, filmlerinde mizah ve ironi ile Filistin'in travmalarını işlerken, Masharawi ise özellikle mülteci kamplarındaki yaşamı ve günlük mücadeleleri ele almıştır. Suleiman'ın *Tanrının Müdahalesi* (2002) ve Masharawi'nin *Sokağa Çıkma Yasağı* (1994) gibi filmleri, işgal altındaki yaşamı etkili bir şekilde aktaran önemli filmler arasında bulunmaktadır (Gertz & Khleifi, 2008).

1990'lı yıllardan başlayarak Filistinli yönetmenlerin filmleri festivallerde gösterilmiş ve önemli ödüller alarak dünya çapında tanınmışlardır. Aynı etki 2000'li yıllarda da devam etmiş Filistin sineması, uluslararası alanda daha fazla bilinirlik kazanmıştır. Hany Abu-Assad'ın *Cennet Şimdi* (2005) ve *Omar* (2013) gibi filmleri, festivallerde ödüller almışlardır.

Bu dönemde kadın yönetmenler ve diaspora Filistinlileri de film üretimine etkin bir şekilde dahil olmuşlardır. Annemarie Jacir gibi kadın yönetmenler diaspora ve kimlik temalarını ele

arak Filistin sinemasına yeni bir boyut kazandırmıştır. Jacir'in *Wajib* (2017) filmi, aile bağları ve kuşaklar arası çatışmaları etkileyici bir şekilde işlemektedir. Bu dönemde, Filistin sineması evrensel temaları ele alarak geniş bir izleyici kitlesine seslenmeye devam etmiştir.

Filistin sineması, tarihsel olarak kimlik, direniş ve özgürlük temalarını merkezine almış ve bu bağlamda bir sinema dili geliştirmiştir. Filistin sineması her döneminde, sadece sanatsal bir araç değil, aynı zamanda politik bir direniş ve kültürel kimliği koruma aracı olarak işlev görmüştür. Özellikle küreselleşme döneminde, Filistin sineması uluslararası festivallerde başarılar elde ederek, Filistin halkının sesini dünya sahnesine taşımıştır. Bu durum, sinemanın sadece bir anlatı aracı değil, aynı zamanda ulusal hikâyenin yeniden inşa edildiği bir alan olduğunu göstermektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemi göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Çalışmada sayısal değerler ve tematik yaklaşımlar önem taşımaktadır. Çalışmanın evrenini WoS'da taranan Filistin sinemasıyla ilgili 130 çalışma oluşturmaktadır. Örneklem ise amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 35 makale oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme "önceden tanımlanarak belirlenmiş amaca uygun birimlerin inceleme için seçilmesidir" (Neuman, 2014, s. 322). Analiz edilecek makaleler çeşitli sınırlılıklar etrafında belirlenmiştir. İlk olarak makalelerin Filistin sinemayla ilgili olması beklenmektedir. Daha sonra kitaplar, kitap bölümleri, bildiriler örnekleme belirlenirken dışarıda tutulan diğer içerikler olmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak doküman analizi kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak ise içerik analizinden yararlanılmıştır.

Verilerin işlenmesi ve analiz edilmesinde MAXQDA programından yararlanılmıştır. Verilerin işlenmesi ve analiz edilmesi sürecinde ilk olarak, örnekleme dâhil edilen makaleler Türkçeye çevrilerek word belgesine aktarılıp kod cetveli (Tablo 1) ile birlikte MAXQDA'ya yüklenmiştir. MAXQDA programına aktarılan makaleler okunarak kodlama cetvelindeki ilgili koda işaretlenmiştir.

Tablo 1

Kodlama Cetveli

Tema	Kategori	Kod
Akademik Çalışmalar		Çalışmanın Teorik Çerçevesi
		Çalışmanın Yapıldığı Ülke
		Çalışmanın Yapıldığı Yıl
Filistin Sineması		Adı Geçen Yabancı Yönetmenler
		Ortak Yapım/Destek
		Adı Geçen Filistin Filmleri
Filistin Sineması		Adı Geçen Filistinli Yönetmenler
		Aldığı Ödüller ve Adaylıklar
		Filmin Türü
Akademik Çalışmalardaki Filmler		Filmin Öyküsünün Geçtiği Yer
		Film Öyküsünün Geçtiği Dönem
		Filmin Ana Teması

Bu sistematik literatür taraması çalışmasında, Thorpe ve arkadaşlarının (2005) beş adımdan oluşan araştırma metodolojisi benimsenmiştir. Bu yaklaşıma göre sistematik literatür taraması; aramanın tanımlanması ve ilgili anahtar kelimelerin veri tabanında aranması, veritabanındaki makalelerin aranması, başlıkların ve özetlerin okunması ve seçilmesi, tam makalelerin okunması ve seçilmesi ile son olarak makalelerden elde edilen bulguların analiz edilmesi olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır.

İlgili literatür, WoS veri tabanında "Palestinian Cinema" anahtar kelimesi kullanılarak taranmış ve 130 çalışmaya ulaşılmıştır. Sistematik inceleme, incelemeyi en kaliteli kanıtlara dayandırmak için zorlu dışlama kriterlerinin uygulanmasını gerektirmektedir (Paul & Criado, 2020). Bu doğrultuda, ön araştırmada tespit edilen 130 makale, aşağıdaki dışlama kriterleri uygulayarak sınırlandırılmıştır. Dışlama kriterleri şunlardır: 1. Dergi dışı makaleler, 2. Filistin sinemasını ele almayan çalışmalar

İlk taramada toplam 130 makaleye ulaşılmıştır. Ancak, konferans bildirileri, kitap bölümleri, kitaplar ve diğer yayınlardan oluşan toplam 76 makale, akademik dergiler tarafından üstlenilen hakemlik süreci tarafından sağlanan makalelerden ayrılarak araştırma dışında tutulmuştur. Geriye kalan makalelerin başlıkları ve özetleri okunmuş, Filistin sinemasıyla ilgili olmayan 19 çalışma daha araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Böylece, örneklem, çalışma konusuyla ilgili araştırma alanlarına temel katkılar sağladığı düşünülen 35 hakemli dergi makalesinden oluşmuştur.

Tablo 2

Örnekleme Dahil Olan Makaleler Hakkında Bilgiler

Yazar(lar)/Yayın Yılı	Makalenin Konusu
Abu-Remaileh (2014)	Filistin sinemasında estetik ve kültürel direnişin Michel Khleifi ve Elia Suleiman'ın filmleri ne şekilde yer aldığı incelenmektedir.
Ball (2008)	Feminist bakış açısından toplumsal cinsiyet, ulusal kimlik ve postkolonyal konularının Filistin sinemasında nasıl yer bulduğu üzerinde durulmaktadır.
Ben Labidi (2021)	İşgal altında bulunan bir halkın direnişine ilişkin sinematik temsillerin Filistin sinemasında nasıl yer bulduğu araştırılmaktadır.
Bracco (2024)	Filistin sinemasında Nakba'nın cinsiyet ve bellek bakış açısıyla nasıl ele alındığı bir çalışmadır.
Brand (2008)	Filistin ve İsrail sinemasında mağduriyet ve fail olgularının ele alınışının incelendiği çalışma.
Brumm (1996)	<i>Foreign Nights</i> ve <i>66 Was a Good Year for Tourism</i> filmlerinde göç, kültürel çatışma ve kimlik kavramları incelenmektedir.
Burris (2022)	Makalede Filistin sinemasında işgal altındaki insanların kimlik, direniş ve özgürlük mücadelesi üzerinde durulmaktadır.
Chamarette (2014)	Elia Suleiman'ın filmlerinde kullanılan absürd estetik, kimlik ve politik yaklaşım ele alınmaktadır.
Crespis (2021)	Oslo Anlaşması sonrasında Filistin sinemasında ortaya çıkan "yol engeli filmleri" üzerinden ritüellerin ulusal kimlik, direniş ve mekân politikasıyla ilişkisini incelenmektedir.
Denes (2014)	Devrimci sinemanın özelliklerinin Filistin sinemasındaki karşılığının neler

Dushi (2023)	olduğu araştırılmaktadır. Filistinli ve İsraili kadın sinemacıların filmlerinde toplumsal cinsiyet, kimlik, azınlık temsili ve politik sinema gibi konuların nasıl ele alındığı üzerinde durulmaktadır.
El Attar (2019)	Şili'deki Filistin diasporasının kimlik, sürgün ve diaspora sineması üzerinden Filistin-İsrail çatışmasını nasıl yeniden yapılandırıldığını incelenmektedir.
Estefan (2022)	Makalede Filistin sinema arşivlerinin kaybolmasının, hafıza ve kimlik üzerindeki etkilerini ele alınmaktadır.
Fourest (2013)	Filistin sinemasında, kamusal temsillerin manipülasyonu ve sinema dilinin politik ve sanatsal bir araç olarak kullanımını incelenmektedir.
Gertz (2002)	Çalışmada İsraili ve Filistinli filmlerde mekân, cinsiyet ve ulusal kimlik temalarını ele alınışı incelenmektedir.
Georgis (2020)	<i>The Idol</i> filminde Filistin halkının yaşadığı travma ve beraberindeki umut arayışı ele alınmaktadır.
Gourgouris (2015)	Elia Suleiman'ın filmlerinde işgal, kimlik, ve aidiyet kavramlarının nesil ele alındığı araştırılmaktadır.
Hennebelle (1980)	Makalede Filistin sinemasında halkın ulusal mücadelesini, kimlik inşası ve direnişin nasıl ele alındığı araştırılmaktadır.
Jankovic ve Awad (2012)	Filistinli queer sinemasının kimlik, özgürlük ve adalet mücadelesi bağlamında feminist ve postkolonyal eleştirilerle toplumsal etkisi incelenmektedir.
Leperon (1975)	Filistin sineması, halkın mücadelesini ve kimliğini yansıtan bir araçtır; belgesel düzenleme ve direniş vurgular.
Meddeb (1975)	Çalışmada "Kafr Kassem" filmi üzerinden, Arap kimliği, tarihsel hafıza, sosyopolitik eleştiri ve estetik tercihler ele alınmaktadır.
Morag (2010)	Filistin ve İsrail sinemasında cinsellik, kimlik, travma ve işgal altındaki yaşam post-travmatik hafıza bağlamında ele alınmaktadır.
Narboni (1975)	Filistin direniş sinemasının kolektif bellek oluşturma ve tarihi travmaları ortaya koyma yaklaşımını "Kafr Kassem" filmi bağlamında ele alınmaktadır.

Ó Murchú (2023)	Makale, Filistin sinemasında bayrak motifinin renkleri aracılığıyla ulusal kimlik, direniş ve estetik-politik mesajların görsel temsili incelenmektedir.
Orr (2021)	Çalışma, feminist bakış açısından İsrail-Filistin çatışmasında cinsiyet ve direniş konularını ele alarak kadın karakterlerin dönüştürücü rollerini üzerinde durulur.
Oumlil (2016)	Filistin sinemasında cinsiyet, tarih ve kimlik temsillerinin <i>Salt of This Sea</i> filmindeki yansımaları üzerinde durulmaktadır.
Sevilla ve Lopez (2009)	Filistinli kadın yönetmenlerin sinema aracılığıyla direnişi, kimliği ve toplumsal gerçeklikleri estetik bir dille nasıl ele aldıkları üzerinde durulmaktadır.
Shilina-Conte (2021)	Bu çalışmada sessizliği seçici mutizm üzerinden ele alarak azınlık sinemalarında direniş ve olumlama bağlamında ele alınmaktadır.
Singh (2019)	Çalışma zaman, bekleyiş ve sürgün kavramları üzerinden Filistin kimliğini ve direnişini şekillendiren tarihsel, kültürel ve sanatsal özelliklerle ele alınır.
Sinno (2022)	<i>Wajib</i> filmi üzerinden Filistin kimliği, mizah, kuşak çatışmaları ve toplumsal dayanıklılık temaları incelenmiştir.
Tawil-Souri (2011)	Filistin kültürünü siyasal direniş, kimlik inşası ve Siyonist anlatılara karşı mücadele bağlamında ele alınmaktadır.
Tawil-Souri (2014)	Makale, Filistin sinemasını mekânsal ve kimliksel deneyimler üzerinden inceleyerek, kaybolan topraklar ve yeniden kimlik inşa sürecini işler.
Trbic (2020)	Filistin sinemasında işgal, doğa ve kimlik kavramları Rashid Masharawi'nin filmleri üzerinden ele alınmaktadır.
Yaqub (2012)	Filistin edebiyatı ve sinemasında dairesel yolculuk temasını, kimlik, sürgün, direniş ve İsrail işgali bağlamında araştırılmaktadır.
White (2019)	Çağdaş Filistin sinemasında mekân ve biyopolitika kavramları üzerinden, hapsedilme ve özgürlük temaları incelenmektedir.

Bu çalışma, Filistin sineması üzerine yapılan akademik

Communicata

çalışmaların temaları ve yaklaşımları açısından sistematik bir şekilde incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, seçilen makalelerin genel özelliklerini ortaya koymak için aşağıdaki soruların yanıtları aranmaktadır:

Çalışmanın teorik çerçevesi nedir? Çalışmanın yapıldığı ülke hangisidir? Çalışmanın hangi yıl yapılmıştır? Adı geçen yabancı yönetmenler kimlerdir? Ortak yapım/destek alan filmler hangileridir? Adı geçen Filistin filmleri hangileridir? Adı geçen Filistinli yönetmenler kimlerdir? Filmlerin aldığı ödüller ve adaylıkları nelerdir? Filmin türü nedir? Filmin öyküsünün geçtiği yer neresidir? Film öyküsünün geçtiği dönem nedir? Filmin ana teması nedir?

Bulgular

Bu bölümde Filistin sineması üzerine yapılmış akademik çalışmalara ait bulgular sunulmuş olup her bir tabloya ait bilgiler ilgili tablonun altında yorumlanmıştır.

Tablo 3

Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Frekans Değeri
1975	3
1980	1
1996	1
2002	1
2008	2
2009	1
2010	1
2011	1
2012	2
2013	1
2014	4
2015	1
2016	1
2019	2
2020	4
2021	2
2022	4
2023	2
2024	1

Tablo 3'te, Filistin sineması üzerine yapılmış 35 akademik çalışmanın yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. Ulaşılan bilgilere göre en fazla çalışmanın yapıldığı yıllar, 4'er çalışmayla 2014, 2020 ve 2022 olmuştur. 1975 yılında ise üç çalışma yayınlanmıştır. Bu üç çalışma, sinema literatüründe önemli bir yeri olan *Cahiers du Cinéma* dergisinde yayınlanmıştır. Diğer yıllarda ise daha az sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Özellikle 2020 sonrasında bu alandaki akademik ilginin arttığı dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra,

1980, 1996 ve 2002 gibi geçmiş yıllarda da birer çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Filistin sineması üzerine akademik çalışmaların belirli dönemlerde yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 4

Çalışmaların Ükelere Göre Dağılımı

Ülke Adı	Frekans Değeri
ABD	14
Fransa	4
İngiltere	4
İsrail	2
Avusturalya	2
Kanada	2
Almanya	1
Katar	1
Hindistan	1
Arjantin	1
İspanya	1
Tunus	1
Fas	1

Tablo 4'te, Filistin sineması üzerine yapılmış 35 akademik çalışmanın ülkelere göre dağılımına yer verilmektedir. Bu alanda en fazla çalışmanın yapıldığı ülke 14 çalışma ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmuştur. Fransa ve İngiltere, dörder çalışmayla ikinci sırayı paylaşmaktadır ve bu durum 1970'li yıllardan başlayan süreçte Avrupa akademik dünyasının Filistin sineması üzerine var olan ilgisini göstermektedir. 1970'li yıllardaki makaleler Fransa'da yayın yapan *Cahiers du Cinéma* dergisinde yayınlanmıştır. İsrail, Avustralya ve Kanada ikişer çalışmayla orta düzeyde ilgi göstermektedir. Almanya, Katar, Hindistan, Arjantin, İspanya, Tunus, Fas ve Lübnan birer çalışma ile listede yer almaktadır. Bu durum, Filistin sinemasına ilişkin akademik çalışmaların genellikle Batı merkezli olduğunu ve diğer bölgelerde sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise çalışmaların teorik çerçevesine ilişkindir. En sık yer verilen teorik yaklaşım, 10'ar çalışma ile kültürel bellek ve feminizm olmuştur. Kimlik ve aidiyet ile postkolonyal teori, sekizer çalışma ile diğer önemli odak noktalarıdır. Bununla birlikte, özellikle 1960 ve 1970'li yıllarda Güney Amerika kökenli olan ve Filistin sinemasını da etkileyen Devrimci Sinema anlayışına ilişkin yedi çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Yine 1948 İsrail'in kurulmasıyla ve sonraki yıllarda yaşananlarla birlikte vatanlarından edilen Filistinli yönetmenlerin bir kısmı diasporada yaşamlarını sürdürmüştür. Çalışmada diaspora konusuna sadece beş çalışmada yer verildiği tespit edilmiştir. Bu dağılım, Filistin sinemasının akademik çalışmalarında çoğunlukla toplumsal

hafıza, kadın çalışmaları, kimlik politikaları ve sömürgecilik sonrası analizlerin öne çıktığını göstermektedir. Devrimci sinema ve diaspora ise nispeten daha az incelenmiş alanlardır.

Çalışmada elde edilen bir başka bulgu ise örnekleme dahil olan çalışmalarda adı geçen yabancı yönetmenlerle ilgilidir. Jean-Luc Godard, sekiz kodla en sık referans verilen yönetmen olmuştur. Onu, üçer kodla Jacques Tati ve Anne-Marie Miéville takip etmektedir. Robert Bresson ve Steven Spielberg ise ikişer kez adı geçen yönetmenlerdir. Diğer yönetmenlerin her biri birer kez kodlanmıştır. Bu dağılım, Filistin sinemasının analizinde Avrupa sanat sinemasının (Godard, Bresson) ve postkolonyal veya toplumsal anlatılara odaklanan yönetmenlerin (Rama Burshtein, Deepa Mehta) etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Spielberg gibi ana akım sinema figürlerinin de çalışmalarda yer bulduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 5

Çalışmalarda Adı Geçen Filmlerin Ortak Yapım/Destek Frekans Değeri

Ülke Adı	Frekans Değeri
Fransa	17
Hollanda	10
Almanya	8
Katar	6
Belçika	6
İtalya	2
Fas	2
Suudi Arabistan	1
Ürdün	1
İngiltere	1
İsrail	1
Lübnan	1

Tablo 5'te, Filistin sinemasında yapılmış olan filmlerin kaç tanesinin ortak yapım veya maddi destekle yapıldığı yer almaktadır. Filistin sineması üzerine yapılan akademik çalışmalarda, ortak yapım ve destek veren ülkeler üzerine elde edilen veriler, uluslararası iş birliğinin güçlü bir göstergesidir. Tabloda görüldüğü üzere Filistin sineması üzerine Fransa'nın ilgisi bu alanda da kendini göstermektedir. Bunun nedeninin, Fransa'da yaşayan Filistin diasporası olduğu söylenebilir. Fransa, 17 ortak yapımla en önde yer almakta, ardından 10 yapımla Hollanda ve 8 yapımla Almanya gelmektedir. Bu ülkeler, Filistin sinemasının uluslararası alanda tanınmasında ve finansal, teknik destek sağlamada önemli rol oynamaktadır. Ayrıca Katar, Belçika gibi ülkeler de dikkat çekici katkılar sağlamıştır. Bunun yanında İsrail, Ürdün ve Lübnan gibi bölgesel ülkelerden destek alınması, yerel bağlamda iş birliğini

yansıtmaktadır. Genel olarak, Filistin sineması uluslararası bir ortak yapım mantığıyla ilerdediği söylenebilir. Bu durumun altında yatan neden ise teknik, mali ve yapım koşullarının zorluğu olarak gösterilebilir.

Tablo 6

Çalışmalarda Adı Geçen Filistin Filmlerinin Kod Temelli Frekans Değeri

Film Adı	Frekans Değeri
<i>Paradise Now</i>	48
<i>Wedding in Galilee</i>	32
<i>Divine Intervention</i>	28
<i>The Time That Remains</i>	27
<i>Laila's Birthday</i>	24
<i>Salt of This Sea</i>	20
<i>The Idol</i>	19
<i>Port of Memory</i>	19
<i>When I Saw You</i>	18
<i>Rana's Wedding</i>	17

Tablo 6'da, Filistin sineması içerisinde olup çalışmada en çok kodlanan filmlere yer verilmiştir. Çalışmada adı geçen toplam film sayısı 73'tür. Bu tabloda sadece en çok kodlanan 10 filme ait bilgiler yer almaktadır. Filistin sineması üzerine yapılan akademik çalışmalarda en çok kodlamanın yapıldığı film, 48 kez geçen *Paradise Now* olmuştur. Bu film, Filistin meselesini uluslararası platformlara taşımadaki etkisiyle dikkat çekmektedir. *Wedding in Galilee* (32 kez) ve *Divine Intervention* (28 kez) gibi filmler, siyasi ve toplumsal temalarla öne çıkmaktadır. *The Time That Remains* ve *Laila's Birthday* gibi filmler de sıkça kodlanmıştır. Tablo, Filistin sinemasının uluslararası alanda kabul gören yapıtlarının akademik tartışmalarda önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Tablo 7

Çalışmalarda Adı Geçen Filistinli Yönetmenlerin Kod Temelli Frekans Değeri

Yönetmen Adı	Frekans Değeri
Elia Suleiman	93
Hany Au-Assad	84
Annemarie Jacir	56
Michel Khleifi	30
Kamal Aljafari	22
Mai Masri	21
Rashid Masharawi	19
Azza El-Hassan	18
Tawfik Abu-Wael	14
Burhan Alouie	9

Çalışmada adı geçen toplam Filistinli yönetmen sayısı 44'tür. Tablo 7 sadece en çok kodlamanın yapıldığı 10 yönetmene ilişkin bilgiler içermektedir. Tabloda, Filistin sineması üzerine yapılmış 35 akademik çalışmada adı geçen Filistinli yönetmenlerin sıklıkları yer almaktadır. Verilere göre Elia Suleiman (93) ve Hany Abu-Assad (84) en çok kodlama yapılan isimlerdir. Bu durum, her iki yönetmenin de Filistin sinemasının uluslararası tanınırlığını artıran eserler üretmesiyle ilişkilidir. Annemarie Jacir (56) ve Michel Khleifi (30) gibi isimler, Filistin kimliğine, tarihine ve kadın bakış açısından yapıtlara ağırlık vermektedirler. Daha az sıklıkla yer alan yönetmenler, spesifik temalar veya dönemlerle ilişkilendirilirken, liste genel olarak Filistin sinemasının farklı anlatı biçimlerini ve sanatsal çeşitliliğini temsil etmektedir. Bu analiz, akademik literatürde öne çıkan yönetmenlerin sinemaya olan katkılarını göstermektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular, Filistin sinemasının uluslararası ödüller ve adaylıklar açısından da çeşitlilik ve başarı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Cannes Film Festivali, 10 ödül ve adaylık ile açık ara en öne çıkan platformdur; bu, Filistin sinemasının sanatsal ve politik hikâye anlatımının uluslararası düzeyde takdir edildiğini göstermektedir. Berlin Film Festivali ve Oscar Ödülleri, üçer ödül/adaylık ile dikkat çekerken, Venedik Film Festivali de iki ödül/adaylık ile öne çıkmıştır. Daha az temsil edilen Toronto, Kahire ve Boğaziçi Film Festivalleri, Filistin filmlerinin küresel çapta yankı uyandıran bir etkisinin olduğunu, ancak bu etkinin daha büyük festivallerde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu durum, sinemanın politik bir ifade aracı olarak gücünü de vurgulamaktadır.

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise araştırmada adı geçen filmlerin türlerine (belgesel film, kurmaca film, kısa film) göre ayrımıyla ilgilidir. Belgesel filmler 43 çalışma ile en fazla incelenen tür olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, Filistin sinemasının gerçekçi ve toplumsal meseleleri ele alan bir araç olarak yoğun biçimde kullanıldığını göstermektedir. 41 çalışma ile kurmaca filmler de önemli bir yer tutarken, bu türde hikâye anlatıcılığının güçlü bir ifade biçimi olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Kısa filmler ise 19 çalışma ile daha sınırlı bir odak noktası olmuştur. Bu dağılım, Filistin sinemasının hem gerçeklikten ilham alan hem de yaratıcı anlatım biçimlerini barındıran bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 8

Çalışmalarda Adı Geçen Filmlerin Öyküsünün Geçtiği Yer/Mekan Frekans Değeri

Yer/Mekan Adı	Frekans Değeri
İşgal Altındaki Topraklar	21
Mülteci Kampları	13
Kontrol Noktaları	11
Yurtdışı	4
Ayrım Duvarı yakını	2
Hapishane	1

Tablo 8’de, Filistin sinemasında filmlerin öyküsünün geçtiği mekânlara dair akademik çalışmaların odaklandığı yerler gösterilmektedir. 21 filmin işgal altındaki topraklarda geçen hikâyelere yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, Filistin sinemasının işgal altındaki yaşamı belgeleyen ve bu bağlamda bir direniş anlatısı sunan özelliğini ortaya koymaktadır. Mülteci kampları (13 film) ve kontrol noktaları (11 film) ise, mekânsal temaların bir diğer önemli unsurları olarak öne çıkmaktadır. Yurt dışı, ayırım duvarı yakını ve hapishane gibi mekânların ise daha az sıklıkla işlendiği görülmektedir. Bu veriler, Filistin sinemasının temel anlatı mekânlarının siyasi ve toplumsal bağlamlarla güçlü bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 9

Çalışmalarda Adı Geçen Filmlerin Öyküsünün Geçtiği Dönemin Frekans Değeri

Dönem Adı	Frekans Değeri
2000 Sonrası	16
Oslo Anlaşması ve Sonrası	10
Birinci İntifada	8
İkinci İntifada	8
Nakba ve Sonrası	7
1967 Sonrası	4

Tablo 9’da, Filistin sineması üzerine yapılan 35 akademik çalışmada adı geçen filmlerin öykülerinin geçtiği dönemlere yer verilmiştir. Çalışmaların büyük kısmında, filmlerin öyküleri 2000 sonrası dönemde geçmektedir (16 film). Bunu Oslo Anlaşması ve sonrası dönem (10 film) takip etmektedir. Birinci İntifada ve İkinci İntifada dönemleri eşit sayıda (8 film) yer almaktadır. Nakba ve sonrası dönem, 7 filmle dikkat çekerken, 1967 sonrası dönem yalnızca 4 filmle sınırlı kalmıştır. Bu sonuçlar, Filistin sinemasının özellikle modern tarih ve çatışma dönemlerine odaklandığını göstermekte, Oslo süreci ve İntifada’ların tematik ağırlığını yansıtmaktadır.

Tablo 10

Çalışmalarda Adı Geçen Filmlerin Ana Temasının Frekans Değeri

Ana Tema Adı	Frekans Değeri
Ulusal Kimlik	17
Direniş	10
Bellek	7
Diaspora/Göç	6
Toplumsal Cinsiyet	5
Özgürlük Arayışı	5
Şiddet	3
Mültecilik	3
Sınırlama	3
İşgal	3

Tablo 10’da, Filistin sineması üzerine yapılmış çalışmalarda ele alınan filmlerin ana temalarını ve bu temaların vurgulanma sıklığına yer verilmektedir. Tablo, “Ulusal Kimlik” temasının 17 kez ile en sık tartışılan konu olduğunu ortaya koymaktadır; bu, Filistin sinemasının kimlik ve aidiyet konularıyla güçlü bir ilişkisini göstermektedir. Bunu “Direniş” teması 10 kez ile takip ederken, “Bellek” 7 kez, “Diaspora/Göç” temaları ise 6 kez kodlanmıştır. Bu dağılım, Filistin sinemasının hem tarihsel hem de sosyopolitik dinamiklere odaklandığını göstermektedir.

Sonuç

Bu araştırmada Filistin sineması üzerine yapılmış olan akademik çalışmalarda hangi temaların ve yaklaşımların ön plana çıktığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Filistin sineması, Filistinliler için sadece bir sanat dalı değil aynı zamanda Filistin halkının kimlik, direniş ve özgürlük mücadelesinin bir yansıması olarak görülmüştür. Bu sinemanın, Filistin halkının mücadelesini, travmalarını ve hayatta kalma çabasını beyaz perdeye taşıyarak dünya genelinde bir farkındalık yarattığı söylenebilir.

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen veriler, Filistin sinemasının Filistin halkının tarihsel süreçte yaşadığı olayların bir izdüşümü olduğunu göstermektedir. Nekbe, 1967 Savaşı, Birinci ve İkinci İntifada ile Oslo Antlaşması süreci, bu tarihsel seyirdeki önemli anları oluşturmaktadır. Bu olaylar Filistin sinemasının içeriğini belirlemiştir. Filistin sinemasında başlangıcından itibaren uzun bir süre sadece belgesel filmler yapılırken zamanla kurmaca filmler yapılmaya başlanmış ve daha kişisel bir üslup tercih edilmiştir.

Elde edilen sonuçlardan bir diğeri de Filistin sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların belli başlı temalar etrafında

toplandıdır. Ulusal kimlik, direniş, bellek ve diaspora gibi temalar, Filistin sinemasında en sık ele alınan konuları arasında yer almaktadır. Çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç ise akademik çalışmalarda adları en sık geçen yönetmenlerin Elia Suleiman, Hany Abu-Assad, Annemarie Jacir ve Michel Khleifi'nin olmasıdır. Bu yönetmenler sinema dillerini oluşturarak Filistin mücadelesini uluslararası alana taşımışlardır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre üzerine en çok akademik çalışmanın olduğu filmler *Paradise Now*, *Divine Intervention*, *The Time That Remains* ve *Wedding in Galilee*'dir. Bu filmlerin kimlik, direniş ve aidiyet etrafında şekillenen bir Filistin mücadelesinin ulaşsırı alanda farkındalığına hizmet ettiği söylenebilir. Aynı zaman bu filmler Cannes, Berlin, Venedik ve Oscar gibi uluslararası festivallerde gösterilmiş ve kimi zaman ödüller almışlardır. Filmlerin bu festivallerde gösterilmesinin Filistin sinemasının küresel sanat çevrelerince kabul gördüğü anlamına geldiği söylenebilir.

Çalışmada örneklem olarak incelenen çalışmalara bakıldığında, Filistin sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların daha çok Batı merkezli olduğu görülmüştür. ABD, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde yapılmış olan çalışmalar Filistin sinemasının kavramsal yönünün belirlemede etkili olduğu söylenebilir. Bu durum, genel olarak Filistin meselesi özelde Filistin sineması üzerine fikriyatın Batı merkezli inşa edildiğini göstermektedir. Bu konular üzerine yapılan Doğu merkezli çalışmaların azlığı bir başka dikkat çeken noktadır.

Gelecek çalışmalar için yapılabilecek öneriler arasında Filistin sinemanın dijital platformlardaki konumunun araştırılması söylenebilir. Ayrıca Filistin sinemasındaki genç yönetmenlerin sinema dillerinin ve filmlerindeki temaların araştırılması da bir başka öneri olarak sunulabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

Abu-Remaileh, R. (2014). The Kanafani effect: Resistance and counter-narration in the films of Michel Khleifi and Elia Suleiman. *Middle East Journal of Culture and Communication*, 7(2), 190-206.

Communicata

Alkassim, S. (2022). Struggling to be seen: The travails of Palestinian cinema. *Journal of Palestine Studies*, 51(2), 76-77.

Ball, A. (2008). Between a postcolonial nation and fantasies of the feminine: The contested visions of Palestinian cinema. *Camera Obscura: Feminism, Culture, and Media Studies*, 23(3), 1-33.

Ben Labidi, I. (2021). Representation and emancipation: Cinema of the oppressed. *International Journal of Cultural Studies*, 24(2), 250-265.

Bracco, C. (2024). Género y memoria en el cine palestino. Debates y controversias en torno a Farha. *Revista de Estudios Internacionales Mediterráneos*, 36, 166-190.

Brand, R. (2008). Identification with victimhood in recent cinema. *Culture, Theory & Critique*, 49(2), 165-181.

Brumm, A. M. (1996). Migration, marginality and cultural conflict in recent Israeli and Palestinian cinema. *Canadian Review of Comparative Literature/Revue Canadienne de Littérature Comparée*, 23(2), 561-576.

Burris, G. (2022). Dreams/Cinema/Palestine: Unoccupied spaces in the dream and my love awaits me by the sea. *ARTMargins*, 11(1-2), 152-170.

Chamarette, J. (2014). Absurd avatars, transcultural relations: Elia Suleiman, Franco-Palestinian filmmaking and beyond. *Modern & Contemporary France*, 22(1), 85-102.

Crespi, E. (2021). The ritual in the roadblock film: The wedding and the birthday in post-Oslo Palestinian cinema. *Journal of Postcolonial Writing*, 57(6), 766-778.

Denes, N. (2014). Between form and function: Experimentation in the early works of the Palestine film unit, 1968-1974. *Middle East Journal of Culture and Communication*, 7(2), 219-241.

Dickinson, K. (2018). *Arab film and video manifestos: Forty-five years of the moving image amid revolution*. Springer.

Dushi, N. (2023). Femininity and the challenge of representation: Some thoughts about minor Israeli and Palestinian films. *Israel Studies*, 28(1), 233-247.

El Attar, H. (2019) Restoring narratives: Third-generation Palestinian chileans and cinema. *Review: Literature and Arts of the Americas*, 52(2), 185-190. <https://doi.org/10.1080/08905762.2019.1681771>

Estefan, K. (2022). Narrating looted and living Palestinian archives: Reparative fabulation in Azza El-Hassan's Kings and extras. *Feminist Media Histories*, 8(2), 43-69.

Fourest, L. (2013). La Palestine comme écran, ou comment passer «de l'autre côté du miroir». *Le cinéma de Kamal Aljafari*. *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée*, 134, 85-98.

Georgis, D. (2020). Play and the affective space of hope in Hani Abu-Assad's The Idol. *Emotion, Space and Society*, 37, 2-7.

- Gertz, N. (2002). Space and gender in the new Israeli and Palestinian cinema. *Prooftexts*, 22(1-2), 157-185.
- Gertz, N., & Khleifi, G. (2008). *Palestinian cinema landscape, trauma and memory*. Edinburgh University Press.
- Gourgouris, S. (2015). Dream-work of dispossession. *Journal of Palestine Studies*, 44(4), 32-47. <https://doi.org/10.1525/jps.2015.44.4.32>
- Habashneh, K. (2023). *Knights of cinema: The story of the Palestine film unit*. Springer Nature.
- Hennebelle, G. (1980). National question in Palestinian cinema how to get down to business. *Cineaste*, 10(1), 32.
- Jankovic, C., & Awad, N. (2012). Queer/Palestinian cinema: A critical conversation on Palestinian queer and women's filmmaking. *Camera Obscura: Feminism, Culture, and Media Studies*, 27(2), 135-143.
- Leperon, S. (1975). Palestinian cinema. *Cahiers Du Cinema*, 256, 35-38.
- Meddeb, A. (1975). An analysis of Alaounie, Borhan 'Kafr Kassem' and the Palestinian homeland. *Cahiers Du Cinema*, 256, 47-51.
- Morag, R. (2010). Interracial (homo) sexualities: Post-traumatic Palestinian and Israeli cinema during the al-Aqsa Intifada (Diary of a Male Whore and The Bubble). *International Journal of Communication*, 4(23), 932-954.
- Narboni, J. (1975). 'Kafr Kassem', A Palestinian film by Alaounie, Borhan. *Cahiers Du Cinema*, 256, 39-46.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri 1: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (S. Özge, Çev.). Yayın Odası.
- Ó Murchú, N. (2023) Coloring Palestine: The flag device and cinematic motivations in narrative movies. *Journal of Palestine Studies*, 52(1), 21-42. <https://doi.org/10.1080/0377919X.2023.2174039>
- Orr, M. (2021). The agency of the jewess and her Palestinian counterpart: Destabilizing gender and vulnerability as resistance in paradise now and for my father. *Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*, 39(3), 243-280.
- Oumlil, K. (2016). Re-writing history on screen: Annemarie Jacir's Salt of this Sea. *Arab Studies Quarterly*, 38(3), 586-600.
- Sevilla, J., & Lopez, M. (2009). The cinema made by Palestinians: a look at continuous revolution. *Arte y Politicas de Identidad*, 1, 103-134.
- Shafik, V. (2004). Cinema in palestine. O. Leaman (Ed.), *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* (ss. 518-532). Routledge.
- Shilina-Conte, T. (2021). Silence as elective mutism in minor cinema. *Film-Philosophy*, 25(2), 130-150.
- Singh, A. (2019). Time and waiting: The fulcrum of Palestinian identity. *Arab Studies Quarterly*, 41(4), 317-331.
- Sinno, N. (2022). Exasperating rides and bittersweet Duties: Humoring the Palestinian homeland in Annemarie Jacir's Wajib. *Middle East Journal of Culture and Communication*, 16(1), ss. 90-109. <https://doi.org/10.1163/18739865-tat00002>
- Tawil-Souri, H. (2011). Where is the political in cultural studies? In Palestine. *International Journal of Cultural Studies*, 14(5), 467-482.
- Tawil-Souri, H. (2014). Cinema as the Space to Transgress Palestine's Territorial Trap. *Middle East Journal of Culture and Communication*, 7(2), 169-189.
- Thorpe, R., Holt, R., Macpherson, A., & Pittaway, L. (2005). Using knowledge within small and medium-sized firms: A systematic review of the evidence. *International Journal of Management Reviews*, 7(4), 257-281.
- Trbic, B. (2020). Bereft of nature: Renegotiating national identity in the films of Rashid Masharawi. *Transnational Screens*, 11(1), 62-77.
- White, R. G. (2019). A cage without walls. *Film Criticism*, 43(2).
- Yaqub, N. (2012). Utopia and dystopia in Palestinian circular journeys from Ghassān Kanafānī to contemporary film. *Middle Eastern Literatures*, 15(3), 305-318.